

MIEJSCA ZWIĄZANE Z KOMEŃSKIM W LESZNI

- 1 KOŚCIÓŁ ŚW. JANA CHRZCICIELA** – zbudowany w latach 1652-1654 przez Jednotę braci czeskich. Służył trzem parafiom: polskiej, czeskiej i niemieckiej; Komeński był kaznodzieją parafii czeskiej.
- 2 DAWNE GIMNAZJUM** – budynek powstał wg projektu Catenazziego ok. 1714 r. w miejscu wcześniejszej siedziby słynnego w pierwszej poł. XVII w. gimnazjum braci czeskich. Szkoła zajmowała go do 1845 r. Po przeciwnej stronie placu kościelnego – tzw. dom dzwonnika z XVIII w.
- 3 PL. KOMEŃSKIEGO** – pomnik z 1898 r., przedstawiający popiersie Comeniusa, ufundowany w 1898 r. dla upamiętnienia rocznicy przybycia do Leszna Komeńskiego.
- 4 PARK JONSTONA** – do lat 50. XX wieku znajdował się tu cmentarz kalwiński.
- 5 OKOLICE DAWNEJ, DZIŚ NIE ISTNIEJĄCEJ BRAMY RYDZYŃSKIEJ** – miejsce domu zakupionego przez J.A. Komeńskiego.
- 6 LAPIDARIUM** przy kościele św. Krzyża mieści nieliczne nagrobki przeniesione ze likwidowanych cmentarzy ewangelickich, m.in. znajdują się tu obeliski szlacheckich patronów zboru braci czeskich oraz płyty mieszczan – parafian kościoła św. Jana.
- 7 MUZEUM OKRĘGOWE W LESZNI** – w zbiorach znajdują się pamiątki po braciach czeskich (m.in. naczynia liturgiczne z kościoła św. Jana), portrety Komeńskiego i rektorów leszczyńskiego gimnazjum oraz edycje dzieł „nauczyciela narodów” z XVIII–XX w., w tym bogaty księgozbiór komeniologiczny.
- 8 KOŚCIÓŁ ŚW. MIKOŁAJA** – od ok. 1580 do 1654 r. użytkowany przez braci czeskich; w obecnej formie powstał na przełomie XVII i XVIII w., z prezbiterium z pocz. XX w.
- 9 RATUSZ** – ufundowany przez leszczyńskich mieszczan ratusz, który stał na Rynku za czasów Comeniusa. w pierwszej połowie XVII w., spłonął w pożarze. Oglądany w obecnym kostiumie architektonicznym to budowla barokowo-klasycystyczna, zaliczana do najpiękniejszych w Polsce. Wielokrotnie przebudowywany, nosi w swych murach relikty pierwszego ratusza z 1639 r. Wśród kolejnych budowniczych i architektów wymienia się Marcina Woidego, Jerzego Catenazziego, Pompeo Ferrariego i prawdopodobnie Dominika Merliniego.
- 10 ZESPÓŁ SZKÓŁ EKONOMICZNYCH** – im. Jana Amosa Komeńskiego. Budynek wzniesiony został w 1910 roku dla katolickiego seminarium nauczycielskiego żeńskiego. Przed II wojną światową mieścił internatowe liceum pedagogiczne. W 1970 roku usytuowano tu Liceum Ekonomiczne. Budynek zachował oryginalny wystrój elewacji. Wewnątrz, na półpiętrze umieszczone jest popiersie J. A. Komeńskiego z 1927 roku, wyrzeźbione w piaskowcu przez Leona Dudka.
- 11 PAŃSTWOWA WYŻSZA SZKOŁA ZAWODOWA** im. Jana Amosa Komeńskiego. Przy budynku usytuowany jest pomnik Comeniusa, wzniesiony w 2003 roku wg projektu Ireneusza Daczki. Nieopodal- odlany w brązie osiołek, postać z przypowieści filozoficznej Komeńskiego.

JEDNOTA BRACI CZESKICH

3

Jednota braci czeskich to ugrupowanie religijne wyrosłe z nauki Jana Husa. Za datę powstania Kościoła uważa się rok 1457. W wyniku prześladowań Jednoty po 1548 r. wielu członków Kościoła udało się na emigrację. W drodze na wygnanie do Prus Królewskich nieliczni osiedlali się w Wielkopolsce. W latach 1557-1558 utworzono polską prowincję Jednoty z siedzibą w Ostrorogu. W niewielkich grupach niemieccy członkowie tego wyznania osiedlali się także w Lesznie w drugiej połowie XVI w. W 1550 r. Rafał Leszczyński (ok. 1526-1592), ówczesny właściciel Leszna, przystąpił do Kościoła braci czeskich, a około 1580 r. oddał swym współwyznawcom leszczyńską parę. Po klęsce na Białej Górze pod Pragą w 1620 r. nastąpił wielki exodus Jednoty. Jej efektem było osiedlenie się w Lesznie w 1628 r. około 1500 uchodźców z Czech i Moraw. Nowym osadnikom przewodził Jan Amos Komeński. Pojawienie się uchodźców w Lesznie przyczyniło się również do rozwoju przestrzennego, gospodarczego i kulturalnego miasta, które stało się głównym ośrodkiem emigracji. Sprowadzono do Leszna archiwum i bibliotekę Jednoty oraz drukarnię z Kralic na Morawach.

4

3

Leszno stało się siedzibą senioratu, a tym samym „stolicą” Jednoty. Jednota braci czeskich w Polsce, w wyniku długotrwałego procesu, połączyła się w latach 1633-1634 z bliskim jej doktrynalnie Kościołem kalwińskim.

SPIS ILUSTRACJI:

- 1 J.A. Komeński, Orbis sensualium pictus, Norymberga-Warszawa 1745.
- 2 J. Łasicki, De Ecclesiastica disciplina..., Amsterdam 1660.
- 3 J.A. Komeński, Orbis sensualium pictus, Norymberga-Warszawa 1745.
- 4 Kielichy mszalne z kościoła św. Jana w Lesznie: 1564 r., pocz. XVII w.

Okladka: Portret Jana Amosa Komeńskiego, poł. XIX w.

Zdjęcia udostępnione przez Muzeum Okręgowe w Lesznie.

Informacja Turystyczna
64-100 Leszno, ul. Słowiańska 24
tel. +48 65 529 81 91, tel./fax +48 65 529 81 92
e-mail: infotur@leszno.pl, www.leszno-region.pl

JAN AMOS KOMENSKI
1592-1670

www.leszno.pl

JAN AMOS KOMENSKI BIOGRAFIA

Jan Amos Komeński (1592-1670) pedagog – teolog – filozof. Urodził się 28 III 1592 r. w Nivnicach na Morawach (obecna Republika Czeska) w rodzinie młynarza, członka Jednoty. Studiował w Herbornie i Heidelbergu (Niemcy). W 1614 r. Komeński objął posadę nauczyciela w szkole w Prerowie, a dwa lata później został ordynowany na księdza w Fulneku.

W 1628 r. wraz z grupą wiernych osiadł w Lesznie, gdzie przebywał do roku 1656, z przerwami na dłuższe wyjazdy do Anglii, Siedmiogrodu i Elbląga. W tym czasie wypełniał obowiązki duszpasterskie oraz zajmował się działalnością naukową. Podczas pobytu w Lesznie napisał swe najważniejsze dzieła pedagogiczne i stworzył teoretyczne podstawy koncepcji systemu szkolnictwa. Współuczestniczył w tworzeniu programów nauczania dla szkół w Szwecji, Siedmiogrodzie i Anglii – wszędzie tam stosowano podręczniki jego autorstwa. W 1629 r. został konseniorem, zaś trzy lata później seniorem Jednoty. W latach 1635-1642 pełnił obowiązki rektora leszczyńskiego gimnazjum: zreformował szkołę, wprowadził do nauczania nowoczesne, dostosowane do wieku ucznia podręczniki oraz zorganizował teatr szkolny. W 1645 r. uczestniczył w obradach Colloquium charitativum jako delegat Jednoty braci czeskich i kalwinistów. Utrzymywał kontakty naukowe i wyznaniowe z wybitnymi osobistościami w Polsce i Europie. Po pożarze Leszna w 1656 r., w którym utracił swe cenne zbiory i rękopisy, wyjechał do Holandii, gdzie w zmarł 15 XI 1670 r.

Dokonywania naukowe

Teoria pansofii – uniwersalnej mądrości, wszechwiedzy. Miała ona obejmować wszelką wiedzę na temat otaczającego świata, być podana w sposób przystępny i zrozumiały dla każdego człowieka. W zamysle Komeńskiego pansofia miała być wielką syntezą wiedzy, dzięki której wszyscy mogliby wiedzieć wszystko o wszystkim.

2 Krytyka pamięciowego nauczania przeładowanego treściami nie mającymi zastosowania w dorosłym życiu i propagowanie metody poglądowej, zawarta w **Didactica magna** (Amsterdam 1657). Komeński postulował kształcenie ustawiczne i powszechne (dostępne także dla dziewcząt), powiązane z życiem codziennym i otaczającą rzeczywistością.

Największą popularność i sławę przyniosły Komeńskiemu podręczniki do nauki języka łacińskiego, dostarczające również bogaty zasób wiedzy o otaczającej rzeczywistości. **Janua linguarum reserata** (Leszno 1631) – podręcznik do nauki języka łacińskiego, będący jednocześnie kompendium podstawowej wiedzy o świecie i pojęciach abstrakcyjnych. Na podbudowie tego podręcznika powstały: **Vestibulum** – adresowany dla początkujących, bazujący na wykorzystaniu znajomości 1000 słów i ilustrowany podręcznik **Orbis sensualium pictus**.

